

UNGA PÅ OPERAN UPPTÄCKER BARN PÅ OPERAN

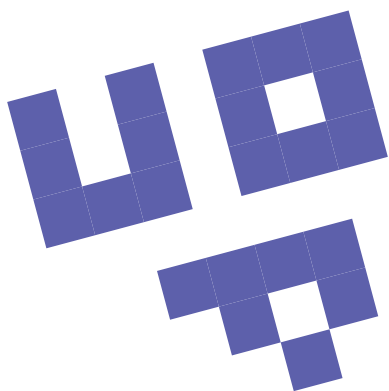

INTRODUKTION

– *Det magiska huset*

I *Det magiska huset* kan skolor ta del av Kungliga Operans verksamhet och följa med bakom kulisserna på Sveriges nationalscen för opera, balett och dans. Här arbetar inte bara operasångare, dansare och musiker utan också en mängd andra yrkesgrupper som tillsammans skapar opera- och dansföreställningar.

Lärohandledningen är framtagen som inspiration till arbete i klassrummet efter att eleverna har fått se avsnittet ”Unga på Operan upptäcker barn på Operan”. Övningarna kan anpassas efter eleverna och göras i helklass, mindre grupper eller individuellt. Handledningen riktar sig i första hand till lärare för barn i årskurs 1-3, men passar även äldre elever.

AVSNITTET

I det här avsnittet får vi tillsammans med Sara och barnen Signe, Lilly och Levi upptäcka barnartisternas vardag och arbete på Kungliga Operan.

ÄMNESFOKUS: *musik, samhällskunskap och historia*

Avsnittet och denna lärohandledning knyter an till Lgr22 på flera sätt och särskilt till ämnena musik, samhällskunskap och historia. Innehåll som särskilt berörs är:

- ✓ Rösten och hur den kan användas för musikaliska uttryck
- ✓ Associationer i form av tankar, känslor och inre bilder som uppkommer genom musikupplevelser
- ✓ Samtal om och reflektion över normer och regler i elevens livsmiljöer
- ✓ Mänskliga rättigheter och barnets rättigheter i enlighet med FN:s konvention om barnets rättigheter

BARN OCH ARBETE I SVERIGE

Förr i tiden i Sverige var det mycket vanligt att barn och unga arbetade varje dag och hela dagen istället för att gå i skolan. Utbildning var bara för de barnen i familjer med mycket pengar. Barnen kunde jobba som pigor eller springpojkar i fabriker eller på gårdar, där de också arbetade med skörden eller tog hand om djuren. Barnartister har även funnits i alla tider.

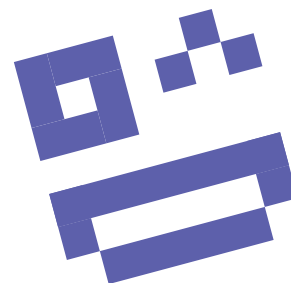
Men antalet arbetande barn har minskat. Nu för tiden finns det lagar och regler, bl.a. FN:s barnkonvention, som säger att barn inte ska arbeta, utan att barn har rätt att både gå i skolan och ha fritid. Svensk lagstiftning säger att barn under 13 år inte får arbeta alls, och är du under 18 år finns det särskilda regler

som måste följas. Men det görs undantag, och det sker oftast när det behövs barnartister på scenen, framför kameran eller bakom mikrofonen. Faktiskt ökar antalet barn och unga som jobbar inom teater, musik, film, TV och annan kultur. Inom alla andra jobb minskar antalet anställda barn och unga.

I dag jobbar barn både som dansare, sångare och statister på Kungliga Operan. De arbetar sida vid sida med de vuxna artisterna, står på samma scengolv och möter samma publik, men har också särskilda rättigheter. Barnartisterna balanserar jobbet på Operan med skola och fritid, vilket kan vara svårt men också väldigt roligt!

ORD I AVSNITTET

LOGE

Loge är ett annat ord för omklädningsrum som man använder inom teatervärlden. Loger kan ha lite olika storlekar och skilja sig åt till utformningen. Några loger rymmer bara en eller två personer, andra loger är mycket större. Här byter artisterna om och gör sig i ordning inför repetitioner eller föreställningar. Det är också här man lämnar mobilen innan det är dags att kliva in på scenen!

FN:S BARNKONVENTION

FN:s konvention om barnets rättigheter, vilken ofta kallas barnkonventionen, är ett internationellt avtal som antogs av FN:s generalförsamling 1989 i syfte att garantera alla barn deras mänskliga rättigheter. 196 länder har ratificerat konventionen, och sedan januari 2020 är barnkonventionen dessutom en del av svensk lag.

En viktig grundprincip i barnkonventionen är alla barns lika värde. Konventionen består av 54 artiklar som handlar om bland annat barns rätt till utbildning, medborgarskap, vila och rekreation samt rätten att delta i kulturlivet. Barn har även rätt att komma till tals och yttra sig om sådant som rör dem själva och deras liv.

STATIST

Det finns många olika sorters roller att spela i en opera. Ibland behövs det roller som inte sjunger eller pratar. Dessa kallas för statistroller. Det kan till exempel vara olika människor i den stad som handlingen utspelar sig i, och ofta behövs det både barn och vuxna i statistrollerna.

KOREOGRAF

Konsten att skapa en dans genom rörelser, steg och positioner kallas för koreografi. Den person som arbetar med att ta fram koreografin kallas för en koreograf. Likt en kompositör skapar ett musikstycke skapar en koreograf en koreografi. Denna koreografi lärs ut till föreställningens ensemble. I opera och balett utgår koreografin oftast från musiken, men det behöver inte vara så.

BARNARTISTENS JOBB – ATT SJUNGA OCH AGERA

I avsnittet berättar Lilly och Levi att deras jobb på Operan går ut på att sjunga samtidigt som de spelar teater. Regissören berättar vad artisterna ska göra i scenen medan dirigenten hjälper till så att sången blir rätt. Ofta ska man även komma ihåg en dans eller koreografi. Det är alltså mycket att hålla styr på samtidigt när man arbetar som barnartist på Operan!

ÖVNING

I den här övningen får ni testa på att sjunga och agera samtidigt som ni får regi. Övningen kan göras i par eller mindre grupper.

- ✓ Välj en sång ni tycker om att sjunga. Det kan vara vad som helst, bara det är en låt ni känner till och kan texten och melodin till. Om ni inte kommer på någon så prova med *Blinka lilla stjärna!*
- ✓ Ni kommer turas om att vara antingen sångare eller regissör. Välj vem eller vilka av er som börjar som sångare och vem som börjar som regissör. Är ni många i gruppen kan några vara publik under den första omgången. Kom ihåg att publiken spelar en viktig roll när någon uppträder!
- ✓ Sångaren ställer sig på golvet och börjar sjunga sin sång med den känsla personen tycker passar bäst till sångens berättelse.
- ✓ Regissören ska nu komma med förslag på andra känslor, och möjligen också fysiska handlingar som sångaren ska göra medan den fortsätter sjunga.
- ✓ Sångaren tar emot det regissören säger och gör vad den ber om. Och fortsätter med det tills regissören ger ny regi. Om sången tar slut börjar sångaren bara om igen från början.

- ✓ Efter en stund när ni provat på olika uttryck avslutas sångscenen. Glöm inte att applådera!
- ✓ Ni byter nu platser så en ny person får vara sångare och en annan person ger regi.

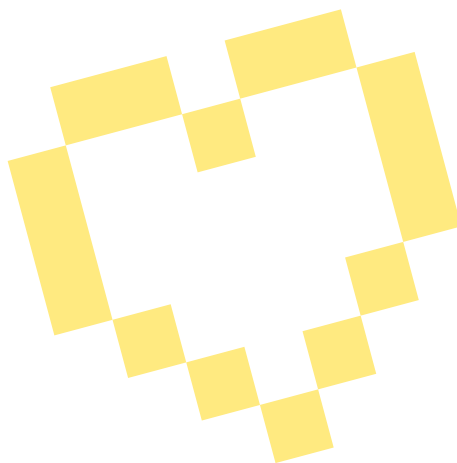
Regiförslag på känslor och fysiska handlingar:

Glad, mätt, sömnig, nervös, förälskad, besviken, arg, ledsen, cool, svettig.

Göra snöänglar, plocka äpplen, städa, stå på händer, dansa disco, försöka gömma sig.

BONUSINFO

Vad har visan *Blinka lilla stjärna* och kompositören Wolfgang Amadeus Mozart, som bland annat komponerat *Trollflöjten*, med varandra att göra? Jo, det sägs faktiskt ibland att det är Mozart som har komponerat melodin till *Blinka lilla stjärna!* Det är inte helt sant och det är något slarvigt formulerat, eftersom man tror att visan från början var fransk. Men Mozart gjorde på 1780-talet 12 pianoversioner på melodin vilket var med och gjorde visan oerhörd populär. Vi kan alltså tacka Mozart på visans spridning och popularitet, men kompositören är fortfarande okänd.

BARNRÖSTENS EGNA UTTRYCK

I avsnittet undrar Sara varför det behövs barn i föreställningarna. Hon får höra att det ibland är kompositören eller textförfattaren som har bestämt sig för detta och skriver in det i noterna. Mozart skrev till exempel specifikt roller för barnröster i operan *Trollflöjten*, och det finns andra kompositörer som också har velat ha med barnröster i sina verk, både inom opera och klassisk musik, men också inom pop och rockmusik. Men vad är det som utmärker en barnröst? Vilken effekt har barnrösten på upplevelsen av musik och musikaliskt berättande?

LYSSNA OCH BESKRIV!

Lyssna på olika musikstycken där barn sjunger och försök beskriva hur barnrösten låter.

- ✓ Vad ger den för känsla?
- ✓ Hur låter den? Är den mörk eller ljus, stark eller svag?
- ✓ Vilken karaktär eller berättelse dyker upp i era huvuden när ni hör rösten?
- ✓ Jämför barnrösten med en vuxen röst; vad är det för skillnaderna i hur rösterna låter?
- ✓ Om ni lyssnar på ett stycke där det både hörs barnröst och vuxenröst; hur tycker ni rösterna fungerar tillsammans?

Förslag på musikstycken finns på Kungliga Operans Spotify-lista *Barnkör i opera*. Sök på Kungliga Operan på Spotify, då dyker vår profil samt spellistan upp. Eller följ denna [länk](#) ».

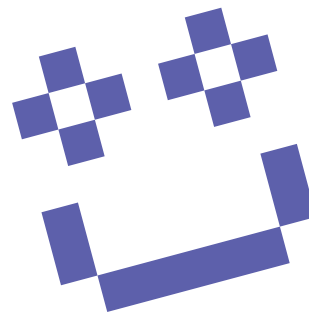
<https://open.spotify.com/playlist/2WvvjVBjWs1I1oAXjuBl0w?si=8deb263d80e54cf2>

TANKEKARTA!

Kan ni komma på andra sammanhang där barn medverkar som skådespelare, dansare, musiker eller sångare? Vilka musikstycken känner ni till där barn är med och sjunger?

Gör en tankekarta eller lista över kulturella verk där barn medverkar! Det kan vara filmer, radio, opera, scenkonst, TV och andra medier.

Dela kartan eller listan med resten av klassen. Diskutera vad ni tycker det ger för effekt att barn medverkar i dessa verk. Hur tror ni det hade blivit om det var vuxna i stället?

BARNS ARBETE OCH RÄTTIGHETER

Som juristen Helena berättar om i avsnittet så finns det särskilda regler som man måste följa när Kungliga Operan gör produktioner med medverkande barn. Det är, utöver FN:s barnkonvention, Arbetsmiljölagen gällande barns arbete man måste förhålla sig till och följa. Bland annat får arbetet inte utföras på bekostnad av barnets skolgång och dessutom har barnartisten rätt till vila mellan skola och jobb.

DISKUSSION – *Vad är arbete?*

Levi menar att skillnaden på att arbeta och gå i skolan är att man får lön när man arbetar. Han tycker även det är roligare att arbeta på Operan än att gå i skolan. Men arbete är ett ord som kan betyda olika saker för olika personer, och i olika sammanhang. Allt arbete får man till exempel inte betalt för även om det kallas för arbete.

Diskutera i mindre grupper eller helklass:

- ✓ Vad är arbete?
- ✓ Kan arbete till exempel vara något man gör hemma? Eller i skolan?
- ✓ Varför tror ni att barn i Sverige inte får jobba?
- ✓ Varför tror ni att barn får jobba på Operan eller på andra teatrar?
- ✓ Skulle ni själva vilja arbeta bredvid skolan? Med vad i så fall?
- ✓ Vad är viktigt för att må bra? Vilka regler och rättigheter tycker ni det behövs för att se till att barn mår bra?

LÄNK TILL ARBETSMILJÖVERKETS BROSCHYR
SÅ FÅR BARN OCH UNGDOMAR ARBETA:

<https://www.av.se/globalassets/filer/publikationer/broschyror/sa-far-barn-och-ungdomar-arbeta-broschyr-adi043.pdf>

QUIZ – BARN PÅ OPERAN

	1	X	2
1. Vad brukar Lilly, Signe och Levi att göra innan de går in på scenen?	De sjunger upp	De står på händer	De läser noter
2. Hur många barnroller finns det i operan Trollflöjten?	Fem	Tre	Fyra
3. Vad har blivit en lag i Sverige?	Spelreglerna för barn och ungdomsfotboll	Gamla testamentet	FN:s barnkonvention
4. Hur tycker Lilly det är att jobba med vuxna?	Man känner sig lite klokare	Man känner sig lite coolare	Man känner sig lite lugnare
5. Vad gör barnartisterna i logen?	Gör sig i ordning och byter om	Värmer upp rösten	Äter godis
6. Hur trodde Levi det skulle vara att jobba på Operan?	Läskigt	Utmanande	Tråkigt
7. Varför måste Operan samarbeta med barnartisternas skola?	P.g.a. lärarens betyg	P.g.a. repetitioner på skoltid	P.g.a. olika lunchraster
8. Vem har skrivit operan Trollflöjten?	Puccini	Bizet	Mozart
9. Vem kan söka statistroller på Operan?	Vem som helst	Alla under 13 år	Barn från balettskolan
10. Vad behöver barnartister göra som en del av sitt jobb på Operan?	Bada	Repetera	Skriva noter

